

Darja HORVAT

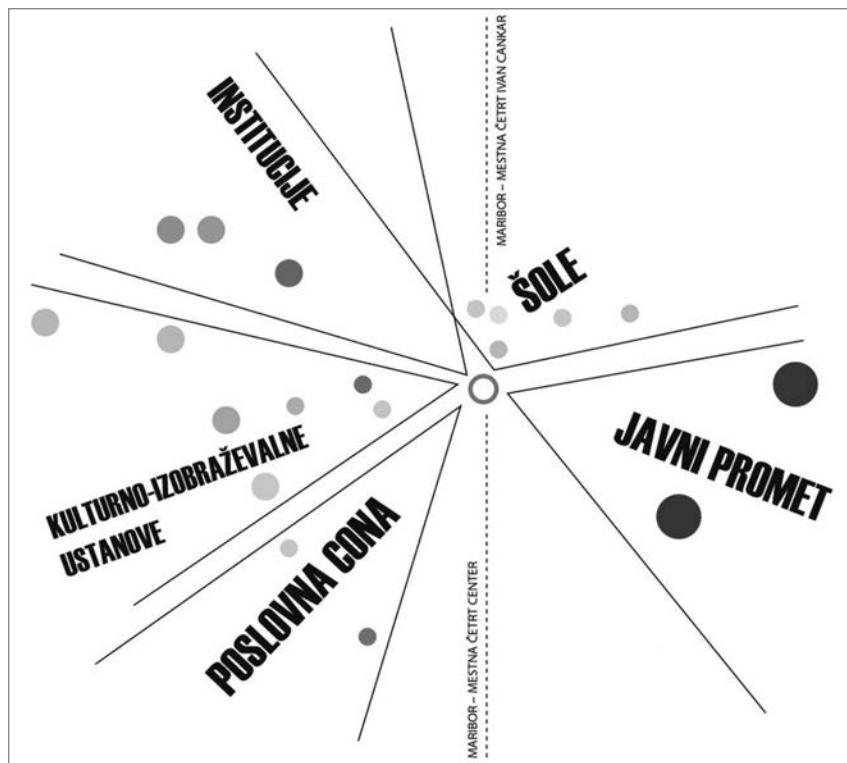
Središče druge prihodnosti

Tradicionalni načini produkcije kulturno-umetniških projektov so dosegli mejno vrednost. Z eksplozijo digitalnih medijev smo priče popolnemu preporodu širjenja kreativnih vsebin. S tem se danes njihovo ustvarjanje hitro uveljavlja kot vse bolj zaželen poklicna usmeritev, ki ponuja brezmejno možnosti izražanja. Visoko povpraševanje, spremenjene navade uporabnikov in vprašanja dostopnosti so dodatni pospeševalci preobratov, ki zahtevajo razvoj novih pristopov k produkciji. Sodobne prakse z nestandardnimi formati in posodobitvijo distribucijskih kanalov ustvarjajo neizogibno potrebo po drugačni organizaciji prostorov. Iz pandemične izolacije je vzniknil potencial drugačne ustvarjalnosti, zdaj naj nastopi čas regeneracije in integracije nazaj v mestni prostor. Številni mladi avdiovizualni ustvarjalci so prerasli domače kabinete in dnevne sobe. Kulturni sektor kot nosilec družbotvornih dejavnosti bi moral prevzeti aktivnejšo vlogo pri oblikovanju tega naraščajočega trga. Samoiniciativnost posameznika je še vedno ključnega pomena, vendar jo je treba podpreti s platformo za sodelovanje, mešanje, prepletanje in raziskovanje. Vzpostaviti moramo stičišča za razvoj strategij kooperacije na področju ustvarjalnih panog. Na tem mestu moja projektna naloga predlaga center kulturne produkcije (v nadaljevanju: CKP).

Kljub naraslemu zanimanju in povpraševanju, kulturnemu udejstvovanju ostaja imanentna obrobna narava. Umeščanje takih vsebin v obstoječa tkiva zahteva iskanje lokacij s potencialom drugačnosti. Prepoznavanje take lokacije je naloga,

Slika 1: Miselna shema – metodološki kolaž (ilustracija: Darja Horvat)

Slika 2: Shema – iskanje presečišča (ilustracija: Darja Horvat)

ki združuje tradicionalno nepovezane diskurze. V raziskavi postpandemično urbano prenovo in upravljanje revitalizacije stavb po načelih dolgoživosti prepletam s Foucaultovo teorijo hetero-

topij. Zadnja se je v praksi že uveljavila ob povojni obnovi Berlina, ko so se novonastale heterotopije v obliki muzejev, galerij, kulturnih in medijskih centrov itd. izkazale za uspešne vzvode urbane

preнове. S tem metodološkim kolažem odgovarjam na klice po meddisciplinarnosti in fleksibilnosti ter poudarjam potrebo po ustvarjalnejših pristopih pri delu s prostorom in v njem. Proces umeščanja CKP bi bilo dobro začeti z odkrivanjem povezav med načeli predpostavljenih heterotopičnih lastnosti. Heterotopološki razmislek služi kot orodje prepoznavanja, analitičnega opisa in predstavitve. Pozornost moramo nameniti odkrivanju aktivnega, uhajajočega, spregledanega in neznačilnega. Na kratko, gre za iskanje krajev, ki so v svojem ustvoru drugačni in zagotavljajo nujno pestrost okolja. Le kraji, ki s konstantnimi procesi presnavljajo vsebovana nasprotja, zares živijo in dihaajo ter tako omogočajo spreminjajoče alternativne rabe.

Skupno lokacijam s heterotopičnimi značilnostmi je, da spominjajo na določen zasuk v preteklosti. Reprezentirajo obliko manifestacije kolektivnega spomina in služijo kot ilustracije skupne zgodbe. Priložnost za revitalizacijo se pokaže kot odličen cilj pri iskanju potenciala specifičnosti. Na tej točki raziskave sem prepoznala primerno kandidato za vsebinsko preoblikovanje.

Cankarjevo ulico v Mariboru že od konca sedemdesetih let prejšnjega stoletja zaznamuje markantna stavba, v kateri od samega začetka kontinuirano poslujejo zavarovalniške družbe. Objekt je plod sodelovanja arhitektke Slave Rojak in arhitekta oblikovalca Branka Kraševaca. Zadnji je h končni podobi arhitekture prispeval inovativno fasadno rešitev iz litega aluminija, ki daje zunanosti zgradbe edinstven pečat. Fasada velja za oblikovalčevo najprepoznavnejše delo v Mariboru in ji je bil z vpisom v Register nepremične kulturne dediščine že priznan ustrezen status. Zaradi specifične tipologije in svojevrstnega oblikovanja izrazito odraža duha časa, v katerem je bila postavljena. Danes pisarniški objekti še vedno krojijo

Slika 3: Cankarjeva 3 v Mariboru – pogled z zadnje ploščadi (foto: Darja Horvat)

Slika 4: Zrcalo kot presečna točka (foto: Darja Horvat)

urbane krajine svetovnih metropol, vendar pa se trend njihove pospešene gradnje obrača zaradi spremenjenih oblik poslovanja in delovnih navad ter posledičnih presežkov tovrstnih tipologij na nepremičninskih trgih. Številni strokovnjaki si tako drzno napovedati še večje število praznih poslovnih zgradb po vsej Evropi. V tekočem letu naj bi se izpraznila tudi omenjena stolpnica na Cankarjevi ulici v Mariboru. Prilagoditve poslovnih objektov v stanovanjske se zaradi primanjkljaja stanovanj zdijo smiseln korak, ki se že uveljavlja v praksi.

Toda kakšne so možnosti za načrtovanje alternativnih vsebin v poslovnih stavbah? Prazen prostor na tako specifični lokaciji na samem stičišču raznolikih mestotvornih dejavnosti nosi izjemen potencial za umeščanje prav tako posebnih in prepletenih vsebin.

Zaradi izpostavljenosti spremenljivim razmeram na trgu je ključna lastnost poslovnih stavb njihova prilagodljivost, ki konstantno omogoča sprejemanje novih funkcij in tehnologij. S tipološkega vidika si prav zaradi svoje pri-

vzete fleksibilnosti zaslužijo posebno pozornost pri proučevanju in analizi urbanih sestavov. Natanko ta groba nedoločnost prostora odpira možnosti in nosi potencial za nadgrajeno presnovo. Klasične pisarniške službe vse bolj zamenjujejo poklici na področju ustvarjanja vsebin, ustvarjalne panoge pa si zaradi svoje družbenoreprezentativne funkcije, enako kot uveljavljeni kulturni mediji, zaslužijo lastna stičišča po vzoru tehnoloških parkov in podjetniških inkubatorjev. Tukaj kulturno-umetniška sfera sreča pisarno pod isto streho. Koncept CKP podajam kot svojo misel na temo, »kako pomembno je graditi ustvarjalna okolja za nadaljnji razvoj«^[1]. Rezultat heterotopičnega premisleka je stik pragmatičnosti poslovnega okolja z nepredvidljivostjo ustvarjalnosti. Nastane kraj, na katerem so v združitev usmerjene ideje, ki presegajo okvire vsakdanje normalnosti. CKP je hkrati prizorišče in zrcalo sveta v malem.

Deluje kot tkalec, pretvornik vektorjev. Je svojstvena prisposoba sozvočja med dediščino, inovacijo in participacijo. V urbano krajino vnaša nov, predvsem pa drugačen pomen javnosti. Z mehanizmom vzpostavitve in konstruiranja konteksta spodbuja razmišljanje, vednjenje in ustvarjanje na načine, drugačne od predvidljivih. CKP konstruira *odklepajoč volumen*, sestavljen kot okno v človeško ustvarjalnost, kjer digitalno in analogno iščeta skupni imenovalec.^[2]

.....
 Darja Horvat, absolventka arhitekture
 Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo,
 Ljubljana
 E-pošta: darja.horvat@yahoo.com

Opombe

^[1] Slovenski glasbenoinformacijski center – SIGIC in Center za kreativnost – CZK (2022): *Regional Special: Maribor mesto glasbe*. Dostopno na: <https://czk.si/gradiva/maribor-mesto-glasbe> (sneto 15. 3. 2022).

^[2] Prispevek je nastal na podlagi magistrskega dela *Center kulturne produkcije Maribor – Idejna študija središča druge prihodnosti*, ki ga je pod mentorstvom doc. dr. Domna Zupančiča na Katedri za arhitekturo Fakultete za arhitekturo Univerze v Ljubljani napisala Darja Horvat.

Viri in literatura

Foucault, M. (2007): *Of other spaces* (1967). V: Dehaene M., in De Cauter, L. (ur.) (2015): *Heterotopia and the City*, str. 13–14. London, Routledge.

Foucault, M. (2007): *Življenje in prakse svobode – izbrani spisi. O drugih prostorih*. Ljubljana, Založba ZRC.

ForHeritage project (2022): *ForHeritage project: Excellence in heritage management in central Europe*. Dostopno na: <https://www.interreg-central.eu/Content.Node/ForHeritage.html> (sneto 8. 1. 2022).

Muravec, N., in Kavaš, D. (2021): Izzivi upravljanja in financiranja kulturne dediščine: project ForHeritage. *Urbani izziv* 32(1), str. 72–74.

Slovenski glasbenoinformacijski center – SIGIC in Center za kreativnost – CZK (2022): *Regional Special: Maribor mesto glasbe*. Dostopno na: <https://czk.si/gradiva/maribor-mesto-glasbe> (sneto 15. 3. 2022).